

Posudek oponenta bakalářské práce

Autor: Bc. Jakub Jašek

Název práce: Využití komunitního plánování při řešení problematiky bezdomovectví, přínosy a dopady na sociální inkluzi osob bez přístřeší

Vedoucí DP: PhDr. Pavel Pěnkava, Ph.D.

Kritéria hodnocení:	Hodnocení (1 – 4): 1 = nejlepší 4 = nejhorší
Odůvodnění relevance tématu vzhledem k oboru sociální a pastorační práce	1
<p>Jakub Jašek se ve své bakalářské práci věnuje metodě komunitního plánování sociálních služeb ve vztahu k problematice bezdomovectví a sociálního vyloučení. Postupně uvádí témata bezdomovectví a jemu věnovanou sociální politiku, typologii sociálních služeb, nastiňuje minulou a současnou praxi v oblasti sociální práce s lidmi bez přístřeší. Následně charakterizuje komunitu a jak jí popisují vybraní autoři, dále principy komunitního plánování sociálních služeb a fenomén bezdomovectví. Závěrečná z teoretické části obsahuje samotný popis realizace komunitního plánování sociálních služeb. Na tuto navazuje výzkumná část. Na základě komparace vybraných dokumentů především z Městských částí Prahy 10 a 12 a datového setu získaného vlastním šetřením odpovídá pozitivně na hlavní výzkumnou otázku. To jest zjistit, zdali je metoda komunitního plánování sociálních služeb vhodná při řešení problematiky bezdomovectví.</p> <p>Naznačená metoda náleží mezi standardní a zákonem vyžadované nástroje rozvoje sociálních služeb v konkrétní samosprávné oblasti. Společně se zaměřením na sociální práci s lidmi bez přístřeší je předkládaná bakalářská práce relevantní pro studovaný obor, především pro obor sociální práce.</p>	
Kvalita teoretického/konceptuálního rámce práce	2
<p>První část bakalářské práce, která nese název Teoretická východiska, zahrnuje mnoho témat, která se týkají bezdomovectví, sociální politiky, sociální práce s lidmi bez přístřeší, potřebám lidí bez přístřeší, popisu komunity; do velkého detailu se věnuje samotné metodě komunitního plánování a jednotlivým fázím tvorby plánu, od přípravy až po evaluaci. Jakub Jašek prostudoval velké množství vhodné literatury, text se jen hemží odkazy a je zřejmé, že se v dané problematice velmi dobře orientuje.</p> <p>Na druhou stranu se čtenář může občas ztratit mezi kapitolami, které na první pohled jakoby nesou podobný obsah, zvláště když nezná problematiku do hloubky. Právě proto by mohl být autor k čtenářům shovívavější a dělit hutný text do menších bloků či graficky lépe oddělit jednotlivá témata. Např. kapitola 1.2.1. „Současná teorie a praxe řešení otázky bezdomovectví“ řeší sociální služby pro sociálně vyloučené osoby, bydlení, udává příklad práce organizace Naděje a na závěr se znovu vrací k sociálním službám. V tomto ohledu by neškodilo drobné provázání témat, nastínění, proč se autor věnuje zrovna tomuto a na tomto místě a jak to souvisí s výzkumnou otázkou.</p> <p>V kapitole o komunitě odkazuje na práce několika autorů a jakožto takovou ji popisuje dobře. Možná bych větší důraz kladla na geografické vymezení komunity, které je vzhledem k tématu komunitního plánování v jasně dané oblasti příhodnější, než např. hodnotové vymezení. Na dvou místech autor uvádí, že koncept komunity by měl být nahrazen konceptem sociálních sítí (dle Příhodové in Zatloukal, 2008). Bylo by dobré, kdyby toto bylo nějak dále reflektováno ve výzkumné části. Někdy by mohla být uvedená tvrzení kriticky zhodnocena a mohlo by být nastíněno, jak s nimi bude autor nadále pracovat ve výzkumné části. Podobně v části 1.4. o samotném komunitním plánování sociálních služeb. Téma je popsáno do hloubky, nechybí snad nic důležitého. Jakub Jašek se pěkně věnuje principům této metody, v textu je kapitola o potřebách sociálně vyloučených lidí, do velkého detailu jsou rozepsány samotné fáze a postupy komunitního plánování. Opět ale schází vztahování k výzkumné části.</p>	

Studijní program Sociální a pastorační práce
Evangelická teologická fakulta
Univerzita Karlova

Student čerpá z vhodné odborné literatury, a to i cizojazyčné. Někteří odkazovaní autoři nejsou uvedeni v seznamu literatury a zdrojů (mj. Gardner, 1999; Kinkor, 2003; Úlehla et al., 2007; Úlehla, 2008).

Formulace cílů, výzkumných otázek či hypotéz

1

Autor si klade otázku, které stačí ano/ne odpověď („zda je metoda komunitního plánování rozvoje sociálních služeb přínosem i pro cílovou skupinu osob bez přístřeší“, s. 49). Doporučila bych takovou formulaci otázky, která snese delší odpověď (třeba Jak jsou plánovány ... s ohledem na cílovou skupinu). To je nicméně detail, výzkumná otázka je jasná a konkrétní a je nadále rozpracována především v otázkách, které slouží jako podklad pro polostrukturované rozhovory s vybranými respondenty. Otázky odpovídají tématu práce a jejím teoretickému rámci.

Metody získávání a analýzy dat a jejich použití

1-2

Autor až technickým jazykem popisuje, jaké zvolil metody a techniky výzkumného šetření. Vycházel jak z dokumentů a listin strategického a úředního rázu, tak ze setu dat, který získal vlastním šetřením (polostrukturované rozhovory a zúčastněné pozorování), aby popsal situaci realizace komunitního plánování sociálních služeb v Městské části Prahy 10 a 12 (není přímo vysvětleno, proč se věnoval zrovna těmto městským částem). Zajímalo by mě, co znamená nepravděpodobnostní výběr při výběru výzkumného souboru, není zde odkaz na metodologickou literaturu, ze které autor vychází. Při získávání respondentů pak student využil techniku snowball. Zvolené techniky sběru dat, vzorek a metody analýzy dat jsou dobře popsány, zdůvodněny a realizovány v rámci výzkumu a vzhledem k výzkumným otázkám. Je znát, že Jakub Jašek dovede data získat i s nimi dále pracovat.

Kapitola 2.2., která se týká vlastní analýze dokumentů a listin, je velmi pěkně zpracovaná. Je vidět, že autor je s lokalitou dobře obeznámen a je obdivuhodné, do jakého detailu jde (např. výčet ulic, kde se zdržují lidé bez přístřeší, nebo k jakému datu byl schválen záměr Městské části Praha 10 zapojit se do procesu komunitního plánování soc. služeb). Je zřejmé, že na několika místech student čerpá z terénních poznámek, na které bohužel neodkazuje, ačkoliv si dle textu psal do deníku shrnující analýzy, aktuální postřehy a další poznámky.

Kapitola 2.4. pracuje s daty získanými z rozhovorů. Myslím, že pokud autor vedl rozhovory s celkem třinácti respondenty a měl příležitost doptat se na všechny otázky uvedené v Příloze 7, mohlo být vyhodnocení o něco nosnější. Případně mohlo být lépe strukturované do jednotlivých kódů, což by možná usnadnilo hlubší analýzu. Není však poznat, jak dlouhé byly rozhovory, zda byly následně přepsány a nějakým způsobem kódovány. Pokud autor získal na některé otázky odpovědi ano/ne, je jasné, že možnost analýzy byla omezená.

Kladně hodnotím, že bakalářská práce krátce tematizuje etické aspekty výzkumu, Jakub získal informované souhlasy od informátorů, vzor je přiložen. Řeší taktéž limity výzkumu, jednak velikost vzorku, a tedy omezenou možnost zobecnění výsledků, jednak skupinu uživatelů – osob bez přístřeší, kterážto je obtížná pro získání relevantních odpovědí.

Kvalita závěrů práce

2

Přijde mi, že teoretický potenciál bakalářské práce mohl být o něco více využit.

Teoretická část obsahuje mnoho detailů, na které ale student následně neodkazuje, což je škoda. Vypadá to, že se doptává na celek procesu komunitního plánování, realizaci střednědobého plánu sociálních služeb metodou komunitního plánování, jaká je participace jednotlivých aktérů komunitního. To je v pořádku, ale skoro mi přijde škoda, že student nevytěžil možnost rozhovorů více. Např. podle Přílohy 7 v otázce OTO1c) autora zajímalo „Jakým způsobem, jakými službami jsou zajištěny potřeby uživatelů? Zajímá mě zejména místní, finanční, informační a privátní dostupnost z pohledu zadavatele.“ Z toho by mohla vyplynout zajímavá odpověď, ale čtenář se jen dozví, že zadavatelé zjišťují potřeby uživatelů a jakými metodami.

Dále se v teoretické části Jakub Jašek věnuje na stranách 42-48 poctivě věnuje fázím a postupům komunitního plánování sociálních služeb cílících na potřeby sociálně vyloučených osob. Pak se k tomuto tématu ale žádným

Studijní program Sociální a pastorační práce
Evangelická teologická fakulta
Univerzita Karlova

způsobem nevrací ve výzkumném šetření. V této optice pak jako by pozbývaly kapitoly 1.3. a 1.4.3. své opodstatnění, zkrátka z témat příliš nevyplývá.

Zajímavým výsledkem je, že se do procesu střednědobého plánu realizace sociálních služeb nezapojuje Úřad práce ČR. Zde by mohl student kriticky nahlédnout metodiku plánování z pohledu triády stakeholderů a z pohledu zapojení širšího spektra účastníků, jak tematizuje v teoretické části na s. 36-37 s odkazem na Zatloukala (2008), případně doplnit o nějaký postřeh uvedený v terénním deníku.

Jakub Jašek v podtitulu své práce uvádí, že bude také o přínosech a dopadech metody na sociální inkluzi osob bez přístřeší. Téma sociální inkluze jsem nenalezla nikde konkrétně nastíněné. Vlastně bych si přála mít v úvodu bakalářské práce rozvinutější vhled do toho, proč se musí bezdomovectví řešit. V čem a komu vadí? Jak a proč ohrožuje společnost a v čem samotné lidi bez přístřeší? Lépe by se pak hledala linie k sociálním službám a jejich cyklickému plánování v konkrétní lokalitě.

Práce se zdroji

1-2

V bakalářské práci je udržen jednotný standard odkazování na literaturu a prameny, v seznamu literatury student uvádí i ISBN. Někteří v textu zmínění autoři chybí v seznamu literatury a zdrojů, jak již bylo uvedeno výše.

Částečně je to dáno tím, že student uvádí autory, kteří ve svých publikacích odkazují na další odborníky. Objevují se tak odkazy typu „Podle Youngusbandové (in Hartl, 1997, in Zatloukal, 2008, s. 25) je komunitní práce ...“.

Nebo v kapitole 1.3.1. autor píše, že vychází především od Kellera, Hartla, Šťastné, Příhodové a Musila, ale ve skutečnosti uvádí jen Zatloukala a Šťastnou. Někdy mám dojem, že jde o doslovnou citaci, nikoli parafrázi, avšak z formálního hlediska není dodržen citační standard. Tak to je např. na s. 48, kde se doslova píše: „Evaluaci lze v obecné rovině chápat jako formu disciplinovaného zkoumání, které aplikuje vědecké procedury ke sběru a analýze informací o obsahu, struktuře a výsledcích programů, projektů a naplánovaných intervencí (Smutek, 2005, in Zatloukal, 2008, s. 160)“, aniž by byla uvedena citační znaménka. Je to ale můj dojem. Seznam literatury je však obsáhlý, není opomenut žádný významný odborník na problematiku bezdomovectví. Oceňuji také množství uvedených veřejně dostupných dokumentů.

Není jasné, kdy byly vedeny všechny rozhovory, pouze u informátorů U1-U5 je napsané, že rozhovory proběhly mezi březnem a červnem 2022. Také je škoda, že z textu není zřejmé, kdy student čerpá z terénních poznámek.

Struktura práce, formulační a gramatická úroveň, grafická úprava

1-2

Bakalářská práce je úsporně strukturovaná na úvod, dvě hlavní kapitoly a závěr. Kapitoly jsou nicméně členěny až do čtyř úrovní. Přesto by na některých místech mohlo být zjevnější tematické členění větších textových bloků, případně zvýrazněné výčty jednotlivých témat třeba do odrážek. Formulační a gramatická úroveň zcela odpovídá požadavkům bakalářské práce, až na pár formulačních nejasností není práci co vytknout.

Speciálně je třeba ocenit seznam zkratk, a také mimořádně obsáhlou přílohou část (celkem 19 příloh).

Celková známka před obhajobou:

B-C v závislosti na obhajobě

Otázky k obhajobě:

1. Zajímala by mě Vaše motivace pro volbu tématu ke zpracování bakalářské práce. Měl jste před jejím psaním nějakou osobní zkušenost s metodou komunitního plánování? A proč jste se zaměřil zrovna na skupinu osob bez přístřeší?

2. Jaké jsou konkrétní dopady komunitních plánů sociálních služeb v Městské části Prahy 10 a Prahy 12 na sociální inkluzi osob bez přístřeší? Jak se plán/záměr odráží v realitě? Připravte si prosím nějaký příklad.

**Studijní program Sociální a pastorační práce
Evangelická teologická fakulta
Univerzita Karlova**

Celkové vyjádření/komentář oponenta práce:

Bakalářská práce Jakuba Jaška je velmi obsáhlá, detailní. Někde text působí jako kompilát, který řadí jednu informaci vedle druhé bez kritického nahlédnutí a jasnějšího zacílení na konkrétní oblast, již by následně dokázal logicky provázat s výzkumnou částí a v závěru reflektovat. Leckterý obsah v teoretické části by mohl být vztažen k získanému datovému setu (např. nějakým způsobem uchopit téma komunity). Také je na můj vkus příliš dlouhá kapitola 1.4.3. vzhledem k tomu, že se fázím a postupům komunitního plánování sociálních služeb pro danou cílovou skupinu následně student nevěnuje. Autor nemusí reagovat na vše, co uvádí v teorii, ale v tomto případě by mohl alespoň nastínit hlavní fokus pro využití teorie ve výzkumu.

Jako celek nicméně hodnotím práci jako zdařilou a samozřejmě ji **doporučuji** k obhajobě.

V Mladé Boleslavi dne

.....

Podpis oponenta práce.